

Nr 6.

Ankom till riksdagens kansli den 12 februari 1937 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående beredande av bostad för en i Ammarnäs i Sorsele församling stationerad kontraktsadjunkt.

Genom en den 15 januari 1937 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 47, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t under återopande av propositionen bilagda utdrag av statsrådsprotokollen över ecklesiastikärenden samt kyrkomötets skrivelse den 10 november 1936, nr 24, föreslagit riksdagen bemyndiga Kungl. Maj:t att *dels* för byggande och iordningställande i Ammarnäs av bostad för den där stationerade kontraktsadjunkten ur kyrkofonden anvisa högst trettio-tretusen kronor, *dels* bestämma de villkor varunder bostaden må disponeras av adjunkten, *dels*, där så erfordras, ur kyrkofonden anvisa medel jämväl för fastighetens underhåll, *dels ock*, för den händelse framdeles en komministerstjänst varder inrättad i Ammarnäs, avgöra huruvida och på vilka villkor fastigheten må tagas i anspråk för anordnande av prästgård för komministern.

I fråga om de skäl som ligga till grund för propositionen får utskottet, i den mån redogörelse därför ej lämnas här nedan, hänvisa till de vid propositionen fogade handlingarna.

I 6 § lagen den 30 augusti 1932 (nr 404) om kyrkofond sådant nämnda lagrum lyder enligt lag den 27 november 1936 (nr 580) skola av kyrkofonden gäldas bland annat *dels* jämlikt lagen den 21 november 1925 beviljade anslag för uppförande av prästgårdar i Härnösands och Luleå stift, *dels ock* anslag som Konungen må finna skäligt bevilja prästman för särskild prästerlig tjänstgöring inom riket, dock att för detta ändamål icke under något år må användas mer än 400,000 kronor.

Jämlikt sistberörda stadgande utgår ur kyrkofonden avlöning till bland annat kontraktsadjunkter. Dessa hava i stort sett samma uppgifter som församlingarnas prästerskap men utöva församlingsvård inom ett flertal pastorat bland befolkning, som bor så avlägset att församlingens präster-

skap icke alls eller endast sällan kan besöka den. Vid Ammarnäs i Sorsele församling är sedan år 1923 stationerad en av dessa kontraktsadjunkter.

I ansökning den 8 mars 1935 hava kyrkofullmäktige i Sorsele församling med bifogande av år 1922 genom byggnadsstyrelsens försorg upprättade normalritningar till prästgårdar för övre Norrland, typ 1, anhållit att Kungl. Maj:t måtte utverka och anslå medel från kyrkofonden eller eljest för uppförande åt kontraktsadjunkten i Ammarnäs av prästgård i huvudsaklig överensstämmelse med ritningarna.

Vidare hava Sven G. Forsvall m. fl. i Ammarnäs bosatta personer inkommit med en ansökning i enahanda syfte som den nyssnämnda.

I ärendet hava domkapitlet i Luleå, länsstyrelsen i Umeå, kammarkollegiet och statskontoret samt byggnadsstyrelsen avgivit utlåtande. Därvid har länsstyrelsen framhållit att den ifrågasatta byggnaden syntes vara alltför stort tilltagen. Domkapitlet har, i anledning jämväl av uppkommen fråga om inrättande av en komministerstjänst i Ammarnäs, uttalat, att sistnämnda fråga för närvarande icke vore aktuell men kunde tänkas bliva detta inom tid då prästgården komme att nyttjas såsom bostad för komminister, samt att bostaden därför enligt domkapitlets förmenande borde redan nu tillmätas med hänsyn därtill. Kostnaden för den av kyrkofullmäktige föreslagna byggnaden har av byggnadsstyrelsen ansetts böra upptagas till 33,000 kronor.

Departementschefen har vid anmälan av ärendet i statsrådet den 23 oktober 1936 anfört:

»Behovet av en prästman för den befolkning, som är bosatt i det nio mil från Sorsele kyrkby belägna Ammarnäs och trakten däromkring, torde få anses oomtvistligt. Beträffande arten av den prästerliga tjänst, vilkens innehavare bör vara stationerad i Ammarnäs, må framhållas, att en kontraktsadjunkt har större förutsättningar än en komminister att genom uppehåll längre eller kortare tider i de avlägset belägna hemmen och byarna betjäna befolkningen i dessa trakter. Kontraktsadjunkten åtnjuter nämligen — förutom resekostnadsersättning — jämväl traktamentsersättning, vilket för honom möjliggör längre vistande utom stationeringsorten. En komminister däremot kan beredas endast resekostnadsersättning, varför ett vistande utom hemmet medför kostnader, som ej ersättas honom. Då därtill kommer att en i Ammarnäs bosatt kontraktsadjunkt — i motsats till vad fallet vore med en komminister — kan ha sin verksamhet förlagd jämväl till angränsande trakter av Stensele och Tärna församlingar, torde den uppkomna frågan om kontraktsadjunktens ersättande med en komminister böra tills vidare vila, till dess eventuellt förändrade förhållanden i dessa trakter påkalla ett dylikt ersättande.

Emellertid giver utredningen i ärendet vid handen, att det för en prästmans fortsatta stationerande i Ammarnäs är nödvändigt, att hans bostadsfråga löses genom uppförande av prästgård. Därest adjunktens bostadsfråga blir tillfredsställande löst, har man ock anledning att räkna med en fortgående ökning av den, tydligen redan under nuvarande förhållanden stora betydelsen av den från Ammarnäs bedrivna kyrkliga verksamheten för här ifrågavarande delar av Västerbottens fjälltrakter.

Kontraktadjunktens bostad torde böra tillmätas så stor, att den tillfredsställer hans skäliga behov av utrymme och bekvämlighet samt dessutom bereder möjlighet för denne på orten varande ende prästman att, särskilt vid kyrkliga högtider, i hemmet mottaga medverkande prästmän och andra besökande. Storleken av den bostad, som med hänsyn härtill måste anses behövlig för kontraktadjunkten, torde ungefärligen motsvara en komministersprästgård. Vid det förhållande att kontraktadjunkten i Ammarnäs kan komma att ersättas av en komministratur, är det ock av vikt, att den prästbostad, som där uppföres, svarar mot de fordringar, eklelesiastik boställsordning uppställer på komministersprästgård.

Vad beträffar de vid kyrkofullmäktiges framställning fogade normalritningarna till prästgårdar för övre Norrland torde de däri angivna rumsdimensionerna enligt vad länsstyrelsen framhållit kunna i detta fall anses onödigt stora. Med hänsyn härtill torde möjligen en minskning av byggnadens storlek kunna äga rum och kostnaderna något reduceras. Då någon utredning i sistnämnda avseende icke föreligger, bjuder försiktigheten att räkna med det av byggnadsstyrelsen beräknade kostnadsbeloppet 33,000 kronor.

I fråga om sättet för byggnadskostnadernas bestridande synes man icke av församlingen, som är hårt betungad av skatter, skäligen kunna begära, att den skall bidra därtill. Som kammarkollegiet och statskontoret påpekat, läser numera ej heller anslag för ändamålet av statsmedel kunna ifrågasättas. De betänkligheter, nämnda ämbetsverk uttalat mot att i detta fall taga kyrkofonden i anspråk, finner jag ej vara vägande. Förhållandena i förevarande fall äro av sådan särskild beskaffenhet, att ett anlitan av denna utväg knappast kan få någon prejudicierande betydelse. Vidare må framhållas, att därest en ordinarie prästman, komminister, varit anställd i Ammarnäs, denne givetvis på grund av ortens ödebygdskaraktär skulle hava tillerkänts s. k. ödebygdstillägg ur kyrkofonden, och förutsättning hade sålunda enligt den förut omnämnda lagen av den 21 november 1925 förelegat att för uppförande av prästgård åt komministern anlita kyrkofondens medel.

De i ärendet hörda myndigheterna hava även berört frågan om underhållet av den ifrågasatta prästgården. Härutinnan ävensom beträffande de villkor och föreskrifter i avseende å prästgårdens disposition m. m., som kunna ifrågakomma, är jag för närvarande ej beredd att lämna

förslag. Som kammarkollegiet och statskontoret förutsatt, torde det vara lämpligt att, därest medel till prästgårdens byggande ställas till förfogande, Kungl. Maj:t erhåller bemyndigande att för underhållet anvisa medel ur kyrkofonden ävensom meddela beslut rörande nämnda frågor i övrigt.»

Utskottet. Sedan Kungl. Maj:t underställt förevarande ärende kyrkomötets prövning, har kyrkolagsutskottet i betänkande den 4 november 1936, nr 23, anfört:

»Kontraktsadjunkterna, vilka äro anställda för tjänstgöring icke blott inom ett pastorat utan inom ett vidsträckt område, avlönas helt och hållet med kyrkofondsmedel. Då i förevarande fall ingen bostad finnes för kontraktsadjunkten att förhyra å den ort, där han bör vara stationerad, synes det därför följdriktigt, att kyrkofonden bestrider kostnaderna för anskaffande åt honom av lämplig bostad. Utskottet har alltså icke något att erinra mot meddelande av det av departementschefen begärda bemyndigandet.

Den blivande prästgården torde böra överlämnas till förvaltning av Sorsele församling, inom vilken den kommer att ligga. Församlingen bör i följd härav ikläda sig skyldigheten att underhålla prästgården. Utskottet vill emellertid icke ställa sig avvisande mot tanken, att bidrag ur kyrkofonden i lämplig omfattning tilldelas församlingen till täckande av underhållskostnaderna.

Det synes vara naturligt, att kontraktsadjunkten, då han erhåller bostadsförmån, nödgas underkasta sig viss minskning i sitt i penningar utgående arvode. Då emellertid en bostad av den storlek, varom här är fråga, sannolikt icke skulle hava tagits i anspråk av adjunkten, därest han kunnat hyra bostad, samt uppvärmningen och möbleringen av bostaden i det senare fallet skulle hava blivit billigare, synes hyran böra bestämmas till ett jämförelsevis lågt belopp.

Därest en komministertjänst inrättats i Ammarnäs, hade kostnaderna för anordnande därstädes av en prästgård åt komministern på grund av lagen den 21 november 1925 angående anlåtande av kyrkofonden för uppförande av prästgård inom Härnösands och Luleå stift kommit att bestridas åtminstone delvis av kyrkofonden. Det synes därför icke vara något att invända mot att Kungl. Maj:t bemyndigas att, om sådan tjänst i framtiden upprättas, medgiva, att prästgården på de villkor, som kunna befinnas lämpliga, får användas som komministersprästgård.»

Kyrkomötet har därefter i ovannämnda skrivelse den 10 november 1936, under återopande av vad kyrkolagsutskottet sålunda anfört, anmält att kyrkomötet beslutat för sin del lämna Kungl. Maj:t bemyndigande i de avseenden som omförmälas i förevarande proposition.

Icke heller första lagutskottet har något att erinra mot meddelande

av det av Kungl. Maj:t begärda bemyndigandet. Utskottet, som jämväl instämmer i kyrkolagsutskottets ovan återgivna uttalanden i ärendet, får alltså hemställa,

att förevarande proposition måtte av riksdagen bifallas.

Stockholm den 12 februari 1937.

På första lagutskottets vägnar:

K. SCHLYTER.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit:

från första kammaren: herrar *Schlyter, Klefbeck, Ernst Svenson**, *Ruben Wagnsson**, *Löfgren**, *Ekströmer**, *Colleen* och *Berglund**;

från andra kammaren: herrar *Bergquist, Lindqvist, Hedlund* i Östersund, *Ryberg, Olsson* i Mellerud, *Johansson* i Krogstorp, *Johnsson* i Kalmar och *Gezelius*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.